

UTRECHTS ONBESTORVEN VERLEDEN I

De Korenschoof

Zou het artikel „de Utrechtse Telefoonkwestie” in het maandblad van november 1972 't begin zijn van een serie verhalen over het verleden van Utrecht, dat ver genoeg weg ligt voor vertedering, maar voor velen dichtbij genoeg voor een schokje van herkenning?

Een met intense belangstelling aan de schrijver daarvan gestelde vraag, die middels dit stukje niet alleen wordt doorgegeven aan de redactie, maar dat bij de lezing in vele gezinnen herinneringen zal oproepen aan de ook voor hen opzienbarende gebeurtenis van woensdag 16 februari 1938. Deze dag was het nl. voor de laatste maal, dat zij hun dagelijks brood konden betrekken van één van de 200 broodbezorgers van de brood- en banketbakkerij De Korenschoof of koekjes, gebak en snoeperijen konden kopen in een van de over de gehele stad verspreide veertig Korenschoofwinkels.

Kwaliteit

Heden ten dage ontvangt het publiek voorlichting over kwaliteit en prijs van de dagelijkse levensbehoefte via pers, radio en televisie, hetgeen driekwart eeuw geleden niet het geval was. Toch was het wel nodig, want de consument kende toen nog niet de betere kwaliteit, het juiste gewicht en de hygiënischer bereiding van het brood in het buitenland. Vooral het te lichte gewicht maakte het brood in ons land, Utrecht inbegrepen, onnodig te duur.

Met dit beeld voor ogen en om hierin verandering te brengen, werd besloten tot oprichting van een broodbakkerij; naderhand uitgebreid met een banketbakkerij. Aldus aten op 1 februari 1885 vele Utrechters voor de eerste maal brood van De Korenschoof; een aantal dat na 50 jaar was uitgegroeid tot een kwart van de Utrechtse gezinnen. Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan kreeg elke vaste klant een fraaie broodzaag cadeau. Als vaste klant werd aangemerkt elkeen die een „controleboekje” had, voorzien van naam en adres en waarin dagelijks het aan brood bestede bedrag door de broodbezorger werd genoteerd. In november van elk jaar werden deze boekjes, tegen afgifte van een nieuw, ingenomen. Na controle of de in zeven artikelen gestelde voorwaarden, in elk boekje afgedrukt, door de klant waren nagekomen werd 10% van het totaalbedrag van het boekje aan de consument uitgekeerd. Voor de laatste maal had deze 10% uitbetaling vijfendertig jaar geleden plaats.

Een deel van 'n krantartikel is eigenlijk het overlijdensbericht van de op 53-jarige leeftijd gesloten grootste brood- en banketbakkerij van Utrecht. Het luidde als volgt:

„Het verwachte ontslag bij de bakkerij De Korenschoof te Utrecht is een feit geworden. De ontslagbrieven, die al een week klaar lagen, zijn uitgereikt, doch tevens heeft de directie van het bedrijf een zeer coulante houding tegenover het personeel aangenomen door de bakkerij niet over te doen, doch volledig te sluiten. Dit beteekent, dat de bezorgers hun klanten mogen houden”.

De bakkerij heeft gestaan aan de zuidzijde van de Kaatstraat, reeds van oudsher een van de belangrijkste en bedrijvigste straten van de Bemuurde Weerd en waar thans gevestigd zijn Autodealer Terberg Utrecht N.V. en de technische afdeling van Staffhorst muziek N.V.

Harmonie-orkest

Het einde van deze brood- en banketbakkerij bracht eveneens mede de opheffing van het 15 jaar ►

Middeleeuws aardewerk

Van 16 maart tot en met 30 april zal in de tuinzal van het Centraal Museum een tentoonstelling worden gehouden van middeleeuws aardewerk uit Utrecht.

De onderzoekingen aan de Hogelanden O.Z. hebben behalve een pottebakkersoven uit omstreeks 1400 ook een grote hoeveelheid aardewerk opgeleverd die in die oven gebakken is.

De tentoonstelling zal uit twee delen bestaan, nl.:
1. een typencollectie om de grote variëteit van vormen die de pottebakkers produceerden te laten zien. Ook zal er naar worden gestreefd verbanden te laten zien tussen het Utrechtse materiaal en dat uit andere plaatsen in Nederland;

2. een opstelling van het aardewerk in zijn functie van industrieproduct (de oven), van handelswaar en van gebruiksvoorwerp.

In het volgende nummer zal uitvoeriger aandacht worden besteed aan het aardewerk en de tentoonstelling.

bestaande, in de stad Utrecht zeer populaire, harmonie-orkest De Korenschoof. Het uit 60 geüniformeerde musici bestaande orkest, hoofdzakelijk gerecrueteerd uit personeel van de bakkerij, verleende medewerking aan vele evenementen. Het werd dan vooraf gegaan door een 22 man sterk tamboer- en trompettercorps. De dikke tamboermaitre, in zijn rijkelijk met zilveren tressen bewerkte donkere uniform, het hoofd gedekt met de beremuts, opende de stoet. Hij was het idool van heel veel Utrechters. Voor een muzikale omme-gang in de avonduren waren dertig wit-gejaste

manschappen beschikbaar voor het dragen van evenzovele brandende petroleumfakkels. Voor de laatste maal liep dit orkest door Utrechts straten ter gelegenheid van feestelijkheden verband houdende met de geboorte op 31 januari 1938 van H.K.H. Prinses Beatrix. En hiermede is dan weer een episode belicht uit Utrechts onbestorven verleden.

W. F. van Schaverbeke

Bron:

Eigen knipselcollectie.

De collectie Taets van Amerongen

Onder de trouwe bezoekers van het gemeentelijk archief aan de Alexander Numankade te Utrecht zijn er vast wel, die het bestaan van de collectie Taets van Amerongen kennen. Vermelding van deze verzameling is van belang, omdat een aantal afbeeldingen daaruit thans (t/m 23 februari a.s.) in het gemeentelijk archief te zien zijn.

Advocaat

Willem Hendrik baron Taets van Amerongen (1830-1898) is als advocaat en op latere leeftijd als ambtenaar bij het archief (vanaf 1891) niet zo bekend gebleven. Zijn betekenis is vooral te danken aan het feit, dat hij in 1880 het plan heeft opgevat om „alle huizen, die in de stad Utrecht werden afgebroken, vooraf te doen aftekenen”. De aquarellen werden in grote aantallen vervaardigd door de bekende Utrechtse kunstenaar Anthonie Everhardus Grolman (1843-1926) die o.a. in Berlijn en Neurenberg studeerde, de stad goed kende, terdege op de hoogte was van de „steeds voortdurende kledwisseling” die zich op het Utrechtse stedelijk erf voltrok en daardoor voor baron Taets van Amerongen de man bij uitstek werd om de opdracht tot het vastleggen van schilderachtige hoekjes en percelen uit te voeren.

Royaal gebaar

Toen de baron stierf en de tekeningencollectie in het openbaar geveild werd bleek de belangstelling zo groot, dat het bod van f 300,—, dat de stad Utrecht op voorstel van de archivaris mr. S. Muller Fz. tijdens de verkoping deed, onvoldoende

was. Het vermoeden was dan ook, dat de verzameling voor de stad verloren zou gaan. Gelukkig was de bankier H. F. Kol ook bij de veiling aanwezig. Hij kocht de collectie en deed het royale gebaar de aquarellen alle ten geschenke aan het stadsbestuur aan te bieden.

Archivaris Muller schrijft er in zijn verslag over 1898 het volgende over: „Met bijzondere ingenomenheid vermelden wij dit zeldzame bewijs van belangstelling, dat dus ongevroegd en ongedacht aan de verzamelingen gegeven werd en waardoor de gemeente in het bezit is gekomen van eene serie tekeningen, die de algemeene belangstelling in bijzondere mate gaande maakte. Dat dit het geval was, bleek niet alleen uit den zeer hoogen prijs, die voor de stukken betaald moest worden, maar ook uit het buitengewoon drukke bezoek van de tentoonstelling, die dadelijk nadat de collectie ontvangen en opgeknapt was, daarvan in het Stedelijk Museum gehouden werd”.

Tegenspraak

Dat klinkt allemaal erg enthousiast en lijkt in tegenspraak te zijn met het oordeel, dat Muller over de verzameling gaf, toen zij nog niet in het bezit van de gemeente was en hem gevraagd werd naar de waarde en de betekenis van de collectie. In de brieven, die Muller met het college van burgemeester en wethouders hierover wisselde, (o.a. van 16 april 1898) staat o.m. te lezen, dat de 124 in quarto en 24 in folio vervaardigde tekeningen „niet zeer belangrijk” waren. De aquarellen waren „voldoende”, maar „zonder artistieke waarde”. „De voorstellingen zijn natuurlijk juist, doch zij missen in den regel het lokale karakter en zijn geflatteerd, zodat men dikwijls het voorgestelde gebouw niet dadelijk herkent”. Maar natuurlijk moest er door de gemeente wel een bod worden gedaan. Al met al was het een unieke gelegenheid om tegelijk een zo groot aantal reproducties van oude Utrechtse gebouwen te verkrijgen.

Toen de heer Kol op 27 april daaraan volgend met zijn voortreffelijke voorstel kwam om de verzameling te kopen en als geheel aan de gemeente aan te bieden, was de heer Muller enthousiast. ►